БЪЛГАРСКА ОБЩНОСТ ЗА ЛИБЕРАЛНА ДЕМОКРАЦИЯ

Димитрина Петрова
Изпълнителен директор

Годишен доклад за дейността на Фондация БОЛД (Българска общност за либерална демокрация) – 2023 г.

През 2023 г. фондация BOLD продължи да работи по своите цели и постигна резултати в насърчаването на демокрацията и правата на човека в България. Бяха осъществени следните дейности:

1 Кампании и позиции

През отчетния период Фондация БОЛД проведе пет онлайн срещи на привържениците си, на които взе решения за кампании, събития и позиции по ключови въпроси на българската демокрация.

Най-важните акценти следват:

- 24 януари 2023 г: БОЛД, в партньорство със Съвета за външна политика „Украинска призма“ (Киев), проведе панелна дискусия на тема „Видимите и невидимите анклави на Русия в България: икономическият отпечатък“, чиято цел беше да изясни миналите и настоящите зависимости от Русия в различни сектори на българската икономика и как те се променят заради войната в Украйна. Това беше второто събитие от поредицата „Българските пътища в сянката на войната“, в която анализираме въздействието на войната върху България. Този път представихме резултатите от изследователски проект, озаглавен „Руският октопод в Черноморския регион: „Украинска призма“ и изпълняван от Съвета за външна политика „Украинска призма“, с консултантската помощ на експертите на БОЛД за българската глава в доклада. Участниците в дискусията обсъдиха икономическите, финансовите и енергийните последици от войната и как всички те засягат либерално-демократичните институции и ценности. В центъра на вниманието бяха следните въпроси: След десетилетия на руско присъствие в България, как можем да изградим най-добрите за България икономически и енергийни политики и как изглежда „най-доброто“? Възможно ли е да се подобри нормативната среда, която подкрепя българските институции в отхвърлянето на корупционни практики и зависимости? Съществуват ли политически, нормативни или институционални механизми за държавен мониторинг и контрол на руските представителства и компании в страната, които представляват заплаха за националната сигурност и независимост? Трябва ли държавата да поеме контрола върху стратегически обекти на наша територия, свързани по различни начини с режима на Путин? Съществува ли инструментариум за проследяване и осветляване на финансовите потоци от руски източници към България, включително към стратегически сектори на икономиката, медиите, политическите и обществените

организации?

- 6 март 2023 г: БОЛД проведе дискусия на тема „Отбрана и сигурност на България: последиците от войната в Украйна“, която имаше за цел да хвърли светлина върху състоянието на въоръжените сили, службите за сигурност и гражданския контрол над тях и как те се променят заради войната в Украйна. Събитието беше част от поредицата „Българските пътища в сянката на войната“, в която анализираме въздействието на войната върху България. Около влизането на България в НАТО през 2004 г. започнаха редица инициативи за реформиране на военния сектор и сектор сигурност и както изискват принципите на демократичното общество, започна да се обмисля въвеждането на ефективен демократичен контрол върху въоръжените сили и службите за сигурност. България трябваше адекватно да се интегрира в НАТО, да участва в многонационални сили, да поднови въоръжението на всички видове въоръжени сили, да модернизира личния състав, да реформира военното образование, да преразгледа ролята и обхвата на военната прокуратура и военните съдилища и да гарантира интегритета на специалните служби. Двадесет години по-късно нямаме основание да се гордеем с положителни промени. Подновяването на въоръжението не се случи. Има признаци, че доктрината и практиката на Кремъл за хибридна война в България до голяма степен са успешни. Гражданското общество на практика е изключено от участие в гражданския контрол в тези области. В дискусията поставихме следните въпроси: Какви са проблемите и нуждите на България, за да има ефективен отбранителен капацитет и гарантирана национална сигурност? Какви реформи са необходими? Можем ли да бъдем надежден партньор в НАТО? Каква е и каква трябва да бъде стратегията ни за оказване на военна помощ на Украйна? Как да изградим система за противодействие на хибридното влияние на Кремъл в ключови министерства и специализирани структури, свързани с отбраната и националната сигурност, включително по отношение на нормативната уредба, човешките ресурси и институционалния капацитет? Как да се противодейства на непропорционалната институционална употреба на термини като „класифицирана информация“, „строго секретно“ и т.н., което позволява пълна непрозрачност и въвеждане на негласни политики, противоречащи на демокрацията?

- 23 март 2023 г: БОЛД публикува призив относно гласуването на парламентарните избори на 2 април 2023 г. В документа се анализират дефицитите на парламентарната демокрация в България, свързани с намаляването на участието в изборите, спада на доверието в политическите партии, дългата поредица от служебни правителства, назначавани от президента при липса на парламентарна отчетност, пълното затъмнение в публичното пространство на темите за правата на човека и равенството, участието в предизборната надпревара на крайно десни партии с антидемократични програми, слабото участие на гражданите в управлението и формирането на политики и др. БОЛД апелира към българските граждани да отидат до избирателните секции и да дадат гласа си за партии, които са формулирали ясни демократични ценности и ясни проевропейски политики.

- 6 юни 2023 г.: БОЛД публикува електронен бюлетин, озаглавен „Другата Русия“, който съдържа преводи на български език на материали от, или за, хора, живеещи в Русия, които се противопоставят на режима на Путин и осъждат нахлуването на Русия в Украйна. Бюлетинът беше изпратен по електронна поща до над 2000 абонати.

- 14 септември 2023 г: БОЛД публикува позиция относно Програмата за управление на България, приета от редовното правителство на Николай Денков за следващия 18-месечен период. Критично оценявайки дългия 150 страници документ, БОЛД посочи положителните черти в планираните от правителството реформи, както и някои от основните слабости от гледна точка на демокрацията и правата на човека. БОЛД формулира конкретни препоръки за подобряване на програмата.

- 14 декември 2023 г.: БОЛД публикува втори електронен бюлетин, озаглавен „Другата Русия“, който съдържа преводи на български език на материали от, или за, хора, живеещи в Русия, които се противопоставят на режима на Путин и осъждат нахлуването на Русия в Украйна. Бюлетинът беше изпратен по електронна поща до над 2000 абонати.

- 20 декември 2023 г: В партньорство с Програма Достъп до Информация, БОЛД организира целодневна конференция на тема „Дезинформация: Предизвикателства и решения в търсене на истината“. Събитието е част от поредицата „Българските пътища в сянката на войната“. Дезинформацията, повлияна от хибридната война, развитието на информационните технологии и социалните медии, е водеща тема в световен мащаб. Нейното значение нарасна след началото на руската инвазия в Украйна, поради ролята ѝ за формиране на общественото мнение. В България дезинформацията се превърна в подозрително лесно обяснение на сложни процеси, като например запазването на симпатиите към Русия. Но какво представлява дезинформацията? Трябва ли да бъде ограничавана или преследвана? Ако да, то в какви случаи? Съществуват ли вече солидни законодателни и политически принципи за нейното регулиране? Как трябва да се прави това в онлайн среда? Конференцията се опита да отговори на тези въпроси в българския контекст. След конференцията, БОЛД си партнира с Българския хелзинкски комитет и Програма Достъп до информация, за да изготви проект на Декларация за принципите на свободата на изразяване в онлайн среда, която беше финализирана и оповестена през май 2024 г.

2 Проект „Стратегически съдебни спорове за справедливост при ваксинирането“

Този проект стартира през октомври 2021 г. и приключва през ноември 2024 г. Финансира се от фондация „Отворено общество“. В този проект, с ръководител Димитрина Петрова, БОЛД е партньор на БХК.

В рамките на този проект са подготвени стратегически съдебни спорове за установяване на факта, че през първата половина на 2021 г. българската държава не е успяла да предпази от смърт от Ковид-19 над 10 000 лица, предимно възрастни хора и хора с определени заболявания, които е трябвало да бъдат ваксинирани приоритетно поради по-високата вероятност да умрат от болестта в сравнение с общото население.

През 2023 г. работата продължи и включваше стратегически съдебни спорове, подкрепени от правни и епидемиологични изследвания. Дейностите по съдебните спорове в рамките на този проект имат общата цел да установят, че българските власти са нарушили правата на живот, здраве и недискриминация на над 10 000 лица, починали от Ковид-19 в периода между февруари и юли 2021 г. Бяха заведени няколко съдебни дела с оплаквания срещу националната политика за ваксиниране, която не е успяла да защити от смърт най-уязвимите категории лица - възрастните хора и тези с определени основни заболявания. През есента на 2023 г. проектът е тематично разширен, за да обхване темата за справедливото разпределение на оскъдни здравни ресурси, включително чрез експертно проучване по тази тема.

3 Проект „Изграждане на капацитета на БОЛД пред лицето на новите предизвикателства“

Този проект започна на 1 август 2022 г. и приключи през декември 2023 г. Той бе подкрепен финансово от Фонд „Активни граждани за България“. Целта на проекта е да се изгради капацитет на БОЛД за по-ефективен отговор на новите предизвикателства, породени от войната в Украйна. Този проект даде възможност на БОЛД да пренареди приоритетите си по въпросите, произтичащи от войната в Украйна, тъй като войната е заплаха за демокрацията в България и Европа. БОЛД се опита да мобилизира гражданска подкрепа за последователно евроатлантическо позициониране на

България в контекста на войната в Украйна, идентифициране и съпротива срещу дезинформацията, и солидарност с хората вътре в Русия, които се противопоставят на режима на Путин. Проектът допринесе за противодействие на актуалните предизвикателства, сред които: рисковете от конструиране на българския „национален интерес“ по начин, който подкопава евроатлантическата ориентация на страната; засилената дезинформация; засилената русофобия. Резултатите от проекта включват: политически позиции и събития през 2022-2023 г.; редовни мултимедийни съобщения, включващи видео, блогове и статии, издавани от специално обучена група от проверители на факти; конференция по въпросите на дезинформацията; публикуване на материали, чиито автори са руски граждани, противопоставящи се на войната. Вследствие на широкообхватно обучение по проверка на фактите за 12 участници, с акцент върху идентифицирането на дезинформация в контекста на войната в Украйна, беше сформирана група във Facebook с 34 участници, която работи по противодействието на дезинформацията. БОЛД изготви и публикува 12 кратки видеоклипа и 20 статии, разобличаващи конкретни „фалшиви новини“, свързани с войната.

4 Комуникации

През 2023 г. поддържахме организационния уебсайт, https://boldbg.net, като публикувахме материали, свързани с позиции, събития и др.

Материали се разпространяваха също чрез електронен бюлетин, който се изпращан с имейл до над 2000 абоната.

БОЛД редовно публиува материали и на своята фейсбук страница.

Поддържаше се редовна комуникация с членовете на БОЛД и бяха проведени 5 общи събрания на членовете онлайн.

Работа с медиите: през отчетния период публикувахме няколко статии в България и в чужбина, и бяха излючени няколко интервюта с лидери и членове на БОЛД.